

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

Factors Affecting the Enhancement of Humanized Health Care Skills of Nursing Students at Nursing College, Praboromarajchanok Institute

Received: Mar 14, 2020

Revised: May 1, 2020

Accepted: May 5, 2020

หทัยรัตน์ บุษยพรรณพงศ์ วท.ม. (Hathairat Budsayanpong, M.S.)¹จตุพล ยงศร กศต. (Chatupol Yongsom, Ed.D.)²จักรกฤษณ์ โปณะทอง กศต. Chakrit Ponathong, Ed.D.)³

บทคัดย่อ

วิจัยเชิงคุณภาพเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหาร อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ในปีการศึกษา 2562 วิทยาลัยพยาบาล ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ที่มีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในแต่ละภาคของประเทศไทย จำนวน 5 ภาค ๆ ละ 1 วิทยาลัย โดยแต่ละวิทยาลัยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน รวมผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 25 คน ซึ่งสมัครใจและต้องการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured question) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 11 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตรวจสอบผลการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีวิเคราะห์แบบสามเส้า (triangulation) โดยผู้บริหารระดับสูงหรือกลางของวิทยาลัย 1 คน อาจารย์ของวิทยาลัย 2 คน และผู้ใช้บัณฑิต 2 คนที่เข้าร่วมโครงการ

ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกมี 7 ปัจจัยได้แก่หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน วิธีการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล โดยปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้แก่ผู้สอน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้สอนต้องประเมินผู้เรียนตลอดเวลาและเสริมสร้างความเข้าใจในส่วนที่ขาดได้ และปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยที่สุดได้แก่สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นเพียงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน

คำสำคัญ: การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์, การเสริมสร้างทักษะ, หัวใจความเป็นมนุษย์

¹Corresponding author อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ชัยนาท นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Email: hathairat@bcnchainat.ac.th

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Email: chatupol@g.swu.ac.th

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Email: chakritpop1@gmail.com

Educational Administration and Management, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

Abstract

This qualitative research aimed to study factors affecting to enhance humanize health care skills at Nursing College, Praboromarajchanok Institute. A purposive sampling approach was employed to ensure a robust set of data. These included a special focus on 25 volunteer experts from five colleges in five regions of Thailand whose academic article based on humanized health care skills, consisting of executive director, teachers and graduate students users from Nursing College, Praboromarajchanok Institute in 2019 academic year. All volunteers shared their knowledge through 11 semi-structured questions. Combining methods to analyze qualitative data, content analysis and tri-angulation, as a means to provide a deeper analysis of text was carried out by 1 executive director, 1 teacher and 2 graduate students users.

Results indicated that seven factors including curriculum, teacher, learner, teaching method, student affairs, learning facilities and evaluation affecting to enhance humanize health care skills. Teacher is the most important factor because the teacher must assess the student all the time and enhance and understand the parts that are lacking while learning facilities is the least important factor because it is only a teaching facility.

Keywords: humanized health care skills, humanized care, factors affecting to enhance humanized, health care skills

บทนำ

วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 30 แห่งเปิดสอนนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยมีเป้าหมายคือ ผลิตบัณฑิตพยาบาลให้เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ทั้งศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการให้การพยาบาลแบบองค์รวมด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์บนพื้นฐานความเอื้ออาทรจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรที่เน้นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เพื่อตอบสนองความต้องการของระบบบริการสุขภาพ¹ โดยมีอัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนกคือการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ซึ่งหมายถึง การให้บริการที่เป็นมิตร มีความรัก ความเมตตา ใส่ใจในปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง ให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริง โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการเป็นหลัก

ซึ่งพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ใช้การปฏิบัติทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ได้ รับการยอมรับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการให้บริการด้านสุขภาพเพื่อสนองตอบความต้องการของสังคมทั้งบุคคลปกติ เจ็บป่วย ครอบครัวยุ และชุมชน การพยาบาลยังมีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อภาวะสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของชีวิตประชาชน ดังนั้นพยาบาลจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ และมีความชำนาญ มีเจตคติที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมในการให้การพยาบาล² ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้รับบริการ ผู้ให้บริการ รัฐบาล หรือสังคมโดยรวม ก็ปรารถนาที่จะเห็นระบบบริการสุขภาพมีความสามารถช่วยเหลือเยียวยาความต้องการทางสุขภาพของคนอย่างได้ผลทั้งสภาวะการเจ็บป่วยทางร่างกาย จิตใจ หรือแม้แต่การเยียวยาสังคม และจิตวิญญาณอันลึกซึ้งของคนร่วมสังคม³

สถาบันพระบรมราชชนกตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจัดทำหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีอัตลักษณ์การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

เนื่องจากการบริการด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์เป็นศาสตร์ที่จะช่วยให้ผู้ให้บริการ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าใจการดูแลบุคคลแบบองค์รวม (holistic care) มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มองเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียกว่าองค์รวมของคน เห็นความสำคัญของการมองผู้ป่วยเป็นคนทั้งคน และเห็นความสำคัญความสามารถที่สัมผัสและบำบัดทุกข์ของผู้ป่วย การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จึงหมายถึงการให้บริการที่เป็นมิตรมีความรักความเมตตาใส่ใจในปัญหาความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริงโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการเป็นหลัก

การบริหารจัดการหลักสูตรที่ผ่านมา⁴ พบว่าการให้ผู้เรียนศึกษาในสภาพจริง ผู้เรียนมองว่าการทำความเข้าใจชีวิตคน การวิเคราะห์ข้อมูล การมองสังคมแบบองค์รวมเป็นเรื่องเข้าใจยากต้องใช้เวลามากในการศึกษา ขณะที่ผู้เรียนคุ้นเคยกับการเรียนในห้องเรียนแบบฟังบรรยายมีเอกสารประกอบการสอนแจกเรียนง่ายกว่า ทั้งนี้ตัวครูผู้สอนเองก็ยังไม่รู้ที่จะเข้าใจคนพร้อมกับผู้เรียน และสะท้อนว่าเป็นการเรียนรู้สิ่งที่อยู่ในตัวคนเป็นนามธรรมเข้าใจยาก และต้องใช้เวลาในการศึกษา ทั้งนี้สิ่งที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากปัจจัยภายในตัวครู และผู้เรียน ตลอดจนระบบการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาที่อาจเรียกว่า ศักยภาพของครู และศักยภาพขององค์กรเรียนรู้ที่มาจากฐานเดิมในระบบการสอนแบบแยกส่วนเน้นความรู้ตามตำรา โดยครูเป็นผู้ให้ นักศึกษาเป็นผู้รับ การจะลดทอนอุปสรรคเหล่านี้ต้องอาศัยการเรียนรู้ของครูผู้สอน กระบวนการพัฒนาให้วิทยาลัยเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งต้องการระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลงเพื่อเปิดโอกาสให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2555 และหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2561 ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกมีผลการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์บางส่วน⁵⁻⁷ อาจารย์มีความพยายามจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ นักศึกษาเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และใช้การจัดการเรียนการสอนหลากหลายวิธีเนื่องจากอาจารย์ยังมีความรู้ความเข้าใจการสอนเพื่อให้เกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แตกต่างกัน อาจารย์มีภาระงานสอนมาก ในขณะที่

นักศึกษายังมีความเข้าใจปัญหาสุขภาพและความต้องการของผู้รับบริการอย่างไม่ถ่องแท้ ไม่เข้าใจการเจ็บป่วยที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิต จึงไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางสุขภาพกับความจริงทางสังคมของผู้ป่วยให้ตรงกับชีวิตจริงได้ การให้การดูแล และให้คำแนะนำจึงไม่เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้รับบริการ

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาลที่สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกจึงต้องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกทั้งนี้ผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้ทราบสภาพปัญหาตลอดจนสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นแนวทางสำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกให้เกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และจะทำให้เพิ่มจำนวนพยาบาลวิชาชีพที่สามารถให้บริการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ รวมทั้งทำให้วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกได้รับการยอมรับในการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ตอบสนองปัญหาความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพชนิดปรากฏการณ์วิทยาอรรถปริวรรต (Hermeneutic Phenomenology) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ในกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 5 วิทยาลัย แต่ละวิทยาลัยประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิต ในปีการศึกษา 2562 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่มีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เพื่อแสดงถึงกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วย

หัวใจความเป็นมนุษย์ ในแต่ละภาคของประเทศไทย จำนวน 5 ภาค โดยแต่ละวิทยาลัยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน ซึ่งสมัครใจและต้องการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปรียบเทียบการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยเพื่อทำการตรวจสอบและยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล (triangulation) เป็นการเปรียบเทียบข้อค้นพบ (finding) ของปรากฏการณ์ ร่วมกับดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานเชิงประจักษ์ เอกสาร ตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้ตัวผู้วิจัย และแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง กำหนดประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ตามองค์ประกอบของการบริหารจัดการหลักสูตร ในทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต (ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้างเป็นแนวทางชุดเดียวกัน) ประกอบด้วย ประเด็นคำถาม 7 ประเด็นได้แก่

- (1) หลักสูตร บัณฑิตพยาบาลจะมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หลักสูตรควรมีรายละเอียดอย่างไร
- (2) ผู้สอน บัณฑิตพยาบาลจะมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้สอนควรมีคุณลักษณะอย่างไร มีการจัดการเรียนการสอนอย่างไร
- (3) ผู้เรียน บัณฑิตพยาบาลจะมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้เรียนควรมีคุณลักษณะอย่างไร
- (4) วิธีการเรียนการสอน บัณฑิตพยาบาลจะมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิธีการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาล ควรมีคุณลักษณะอย่างไร
- (5) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน บัณฑิตพยาบาลจะมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ควรเป็นอย่างไร
- (6) สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน บัณฑิตพยาบาลจะมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ควรเป็นอย่างไร

เรียนการสอน ควรเป็นอย่างไร

(7) การวัดและประเมินผล บัณฑิตพยาบาลจะมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ควรเป็นอย่างไร

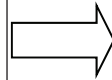
การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้างและนำแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาความชัดเจนและความครบถ้วนของข้อความแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้พูดคุยซักซ้อมความเข้าใจใหม่พื้นฐานความรู้แนวคิดไปในแนวทางเดียวกัน ศึกษาทบทวนการสัมภาษณ์เพื่อทำการล้วงประเด็น การวิเคราะห์สรุปตีความเพื่อให้เข้าใจถึงความจริงโดยไม่ใช้ทัศนะของตนเองตีความปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษิตตามสภาพที่เป็นจริงทำให้งานวิจัยมีความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์และความเที่ยงตรงเชิงคุณลักษณะ การเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มดำเนินการโดยสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ขออนุญาตบันทึกเทประหว่างการสัมภาษณ์เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นทำการแกะรอยโดยใช้คำถามปลายเปิดตามแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเพื่อให้ได้รายละเอียดและประเด็นที่ครบถ้วน จดบันทึก

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกนี้ศึกษาตามกรอบแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรของ Wongyai⁸ ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ตามองค์ประกอบของการบริหารจัดการ หลักสูตรได้แก่

- (1) หลักสูตร
- (2) ผู้สอน
- (3) ผู้เรียน
- (4) วิธีการเรียนการสอน
- (5) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- (6) สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน
- (7) การวัดและประเมินผล

บัณฑิตพยาบาลมี
ทักษะการดูแลด้วย
หัวใจความเป็นมนุษย์

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ SWUEC-G-238/2562X วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกไปวิเคราะห์ ได้ทำการตรวจสอบยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบโดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ซึ่งข้อค้นพบที่ได้มีความเหมือนกันแสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง หลังจากนั้นนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (typological analysis) ระดับจุลภาคด้วยการวิเคราะห์คำหลัก (domain analysis) เป็นการจำแนกจัดกลุ่มคำชุดหนึ่งให้อยู่ภายใต้คำอีกชุดหนึ่งถือเป็นการจัดกลุ่มโดยอาศัยลักษณะความสัมพันธ์

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ ในการบริหารจัดการหลักสูตรฯ ที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ดังนี้

1. หลักสูตร ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิต

ทุกคน (ร้อยละ 100.00) ให้ความเห็นว่าควรกำหนดเรื่องของการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตให้ชัดเจนเพื่อเป็นเข็มมุ่ง โดยที่ผ่านมา การบริหารจัดการหลักสูตรมุ่งเน้นไปที่การทำงานตามวิชาชีพเป็นหลักเพียงอย่างเดียว จึงเป็นการทำงานเพื่อตอบ Professional meaning เท่านั้นยังไม่ตอบ Client meaning ที่ชัดเจน ขณะเดียวกันต้องมีหลักการนำหลักสูตรไปใช้ มีการวางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจหลักสูตรให้เข้าใจตรงกัน มีการกำกับติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรเป็นระยะ ดังคำกล่าวของผู้บริหารที่ว่า “หลักสูตรต้องกำหนดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้ชัดเจนทั้งในปรัชญา วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์บัณฑิต เนื้อหาของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการวัดประเมินผล เพื่อให้ครูผู้สอนยึดเป็นแนวทางในการนำไปออกแบบการจัดการเรียนการสอน” เช่นเดียวกับครูผู้สอนที่ให้ความเห็นว่า “หลักสูตรต้องกำหนดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้ชัดเจนทั้งในปรัชญา วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์บัณฑิต เนื้อหาของหลักสูตร กลยุทธ์การสอนและการวัดประเมินผล หากไม่กำหนดชัดเจนจะมุ่งเน้นการทำงานตามวิชาชีพอย่างเดียว เมื่อเรียนจบไปทำงานกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ บัณฑิตจะไม่เข้าใจ

การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ทำงานตามส่วนใหญ่ทำ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องอาศัยหลักสูตรเป็นตัวขับเคลื่อนไม่เช่นนั้นครูจะจัดการเรียนการสอนตามที่เคยปฏิบัติมาหรือตามรุ่นพี่ “ไม่หยิบตัวหลักสูตรมาพิจารณา” สอดคล้องกับผู้خبบัณฑิตที่ให้ความเห็นว่า “หลักสูตรต้องกำหนดไว้ชัดเจนว่าบัณฑิตพยาบาลที่ศึกษาหลักสูตรนี้จะเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีความเข้าใจความแตกต่างของบุคคลแต่ละคน โดยมีความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านทฤษฎี (Professional meaning) และด้านความเข้าใจเห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning)”

2. ผู้สอน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้خبบัณฑิตทุกคน (ร้อยละ 100.00) ให้ความเห็นว่าผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการผลิตให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หากจัดทำหลักสูตรมาเป็นอย่างดีแต่ผู้สอนละเลย หรือไม่มีทักษะการสอน การบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรกำหนด จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งในส่วนของผู้สอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตถือว่าผู้สอนมีส่วนสำคัญมากเนื่องจากผู้เรียนยังไม่มีประสบการณ์การพยาบาล ดังนั้นจึงมักยึดรูปแบบจากครูผู้สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เลียนแบบทำตามแบบ ผู้สอนนำไปทางใด ผู้เรียนจะเป็นตามแบบผู้สอน ดังนั้นผู้สอนต้องเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญของความรู้เชิงวิชาการ วิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว ควรคำนึงถึงความรู้เชิงมิติทางสังคมเพิ่มมากขึ้น มองการแก้ปัญหาที่มีหลายคำตอบ เนื่องจากชีวิตคนเป็นพลวัตร ความคิดของคนเป็น ที่มาของพฤติกรรมของคน ๆ นั้น หากขาดมุมมองสังคมที่เป็นจริง จะไม่เข้าใจปัญหาของผู้รับบริการที่แท้จริง ผู้สอนต้องมองออกว่าปัจจุบันการให้บริการแก่ผู้รับบริการมีช่องว่างเกิดขึ้นเป็นช่องว่างที่เกิดจากผู้ให้บริการ “ไม่เข้าใจคน” มากกว่าการโทษผู้รับบริการว่าเขาไม่รู้จักดูแลตัวเอง เมื่อผู้สอนเข้าใจผู้รับบริการจะเข้าใจการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ขณะเดียวกันผู้สอนต้องสามารถสอนแบบสะท้อนคิด ใช้คำถามให้ผู้เรียนคิดสะท้อนกลับมาจากตนเองว่าตัวผู้เรียนคิดอะไร ได้เรียนรู้อะไร รับฟังโดยใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้เรียน เพื่อเข้าใจผู้เรียน ตลอดจนสามารถตั้งคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจคน จากข้อมูลที่ได้รับ ดังคำกล่าวของผู้บริหารที่ว่า “ผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการผลิตให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หากจัดทำหลักสูตรมาเป็นอย่างดีแต่ผู้สอนละเลย

หรือไม่มีทักษะการสอน การบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรกำหนดจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ผู้สอนต้องเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญของความรู้เชิงวิชาการ วิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว มาคำนึงถึงความรู้เชิงมิติทางสังคมเพิ่มมากขึ้น” และครูผู้สอนที่ให้ข้อมูลว่า “ผู้สอนเป็นปัจจัยที่สำคัญมากเขียนหลักสูตรแต่ผู้สอนไม่ทำตามหลักสูตรเขียนก็จบ ดังนั้นครูต้องเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญความรู้ทางวิชาการทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว มามองความรู้เชิงมิติทางสังคมมากขึ้น จะทำให้มองการแก้ปัญหาหลายคำตอบ เพราะชีวิตคนเป็นพลวัตร ความคิดคนเป็นที่มาของพฤติกรรม หากครูไม่สอนในมุมมองสังคม ผู้เรียนจะไม่เข้าใจชีวิตคน ครูต้องมองเห็นช่องว่างของการไม่เข้าใจคน สอนผู้เรียนให้เขาเห็นเงื่อนไขในชีวิตคนหรือข้อจำกัดที่มีในครอบครัวของแต่ละคน ขณะเดียวกันครูต้องเข้าใจผู้เรียนว่ามีพื้นความเข้าใจแค่ไหน มีวิธีการเรียนรู้อะไรเพื่อเติมเต็มให้ผู้เรียนได้เหมาะสมกับความ ต้องการ ครูจึงต้องอ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ คิดแก้ไขปัญหาเร็ว สะท้อนความคิดผู้เรียนได้ รับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้เรียน เพื่อเข้าใจผู้เรียน ตลอดจนสามารถตั้งคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจคน จากข้อมูลที่รับฟัง เปิดใจรับความแตกต่างของผู้เรียน และสามารถสอนผ่านตัวผู้สอนเพื่อเข้าใจผู้เรียน เข้าใจผู้รับบริการได้” สอดคล้องกับความเห็นของผู้خبบัณฑิตที่ให้ความเห็นว่า “ผู้สอนเป็นปัจจัยหลักในการสอนให้บัณฑิตมีการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้เพราะผู้สอนเป็นต้นแบบของผู้เรียน ครูต้องมองออกว่าปัจจุบันบริการพยาบาลที่ให้แก่ประชาชนมีช่องว่างซึ่งช่องว่างนั้นเกิดจากความไม่เข้าใจคน มากกว่าการโทษผู้รับบริการว่าเขาไม่ดูแลตัวเอง”

3. ผู้เรียน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้خبบัณฑิตทุกคน (ร้อยละ 100.00) ให้ความเห็นว่าวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกไม่สามารถเลือกผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนมาจาก การรับตรงของสถาบันพระบรมราชชนก แต่ผู้สอนของวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกต้องสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นไปตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยและสถาบันพระบรมราชชนก แต่หากสามารถกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนได้ ผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ นอกจากมีคุณสมบัติครบตามหลักสูตรพยาบาล

ศาสตรบัณฑิตกำหนดแล้ว ควรจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟังอย่างใคร่ครวญ มีประสบการณ์การฝึกการคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีใจรักในวิชาชีพพยาบาล มีความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ดังคำกล่าวของผู้บริหารที่ว่า “ผู้เรียนเหมือนลูกปูที่เดินตามรอยเท้าของแม่ปู ดังนั้น การที่จะให้ผู้เรียนมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้สอนต้องเข้าใจและมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และผู้สอนต้องมีแนวคิดและความเข้าใจแนวทางการปลูกฝังผู้เรียนที่สอดคล้องตรงกันเช่น ถ้ามีผู้สอนเพียงคนเดียวบอกว่าทุกคำถามมีหลายคำตอบ ผู้เรียนจะยึดคำตอบเดียวจากผู้สอนท่านอื่นเพราะดูง่ายกว่า เป็นต้น” และครูผู้สอนที่ให้ข้อมูลว่า “หากเลือกผู้เรียนได้ ผู้ที่จะเข้ามาเรียนควรจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟังด้วยหัวใจ มีประสบการณ์การฝึกการคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์” สอดคล้องกับความเห็นของผู้ใช้บัณฑิตที่ให้ความเห็นว่า “ปัจจุบันผู้เรียนคิดถึงแต่ตัวเองมาก ต้องรับการฝึกบ่อย ๆ ฝึกให้เห็นความเป็นไปของมนุษย์จริง ๆ ซึ่งถ้าหลักสูตรไม่ระบุให้มีกิจกรรมตรงนี้จะไม่มีเวลาให้ผู้เรียนเรียนรู้ ดังนั้นผู้เรียนควรมีประสบการณ์ Deep listening ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความต้องการช่วยเหลือผู้คนมาก่อน เมื่อมาเรียนการศึกษาก็เข้าใจผู้คนจะอดทนกับวิธีการเรียนได้ การให้ผู้เรียนพูดคุยกับผู้รับบริการ ผู้เรียนที่เป็นเวชปฏิบัติจะเรียนรู้ผู้รับบริการได้ดีกว่านักเรียนพยาบาลดังนั้นการมีประสบการณ์การฟัง การคิด การสะท้อนคิดของผู้เรียนน่าจะเป็นสิ่งที่เสริมความเข้าใจผู้เรียนดีขึ้น”

4. วิธีการเรียนการสอน ผู้บริหาร อาจารย์ และ ผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ 100.00) ให้ความเห็นว่าวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกมีการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมี Professional meaning ที่ดีแล้วแต่ยังขาดมุมมองที่ชัดเจนของ Client meaning

อาจารย์ทุกคน (ร้อยละ 100.00) ให้มุมมองในส่วนของ การจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมี Client Meaning ว่าควรออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความคิดเห็นและสะท้อนมุมมองของตนเอง เพื่อต่อไปจะเข้าใจผู้อื่น ฝึกการ

ไม่นำความคิดของตัวเองตัดสินผู้อื่น ซึ่งการเรียนการสอนที่ส่งผลดังกล่าวข้างต้นอาจารย์ให้ความเห็นว่าต้องเป็นการเรียนการสอนในสภาพจริง จัดให้ผู้เรียนได้ลงชุมชนไปเห็นสภาพจริงของชีวิตจริง โดยเฉพาะชีวิตของคนที่มีความทุกข์เพื่อให้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาของคนอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเห็นความรู้เดิมของตนกับความจริงต่างกันซึ่งจะเป็นการกระตุ้นความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียนต่อไป สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับเรื่องการจัดการ เรียนการสอนที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ให้ความเห็นไว้คือวิธีการเรียนการสอน ผู้สอนต้องสามารถสะท้อนคิด (Reflection) ให้ผู้เรียนมองเห็นตนเองมองเห็นความคิดของตัวเอง เมื่ออยู่ในสถานการณ์การสอนในสภาพจริง ผู้สอนต้องเรียนรู้ทั้งกรณีศึกษาที่ให้ผู้เรียนไปเรียนรู้และตัวผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนต้องเรียนรู้ได้เร็ว หยิบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาสอนได้อย่างเฉียบคมและใช้คำพูดในการ สะท้อนคิดที่โดนใจกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้ต่อได้ดี ดังครูผู้สอนที่ให้ข้อมูลว่า “การเรียนการสอนต้องออกแบบให้เห็นความคิด มุมมองของตัวเองเพื่อเข้าใจผู้อื่นไม่นำความคิดมุมมองของตนเองไปตัดสินคนอื่น ครูต้องออกแบบให้นักเรียนเห็นสภาพจริงของชีวิตคน ที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือการเลือกกรณีศึกษาให้นักเรียนเรียน หากเลือก case ที่ไม่โดนใจนักเรียน นักเรียนจะไม่สนใจไม่อยากจะเรียนรู้ ควรเลือกกรณีที่มีความทุกข์ชัดเจนจะทำให้ได้เรียนรู้วิธีการแก้ทุกข้อของคน ทำให้เห็นว่าความรู้เดิมของตนเองกับความเป็นจริงต่างกัน” สอดคล้องกับความเห็นของผู้ใช้บัณฑิตที่ให้ความเห็นว่า “การสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้นต้องใช้วิธีการสอนในสถานการณ์จริง ไม่สามารถใช้ case แห่งใดในกระดาษให้เรียน เพราะการเรียนจากชีวิตผู้อื่นผู้เรียนต้องคร่ำคร่าการใช้ชีวิตของเขา ถ้าผู้เรียนไม่คร่ำคร่าการใช้ชีวิตของเขาแสดงว่าเขา ยังไม่เข้าใจชีวิตคน เมื่อให้ผู้เรียนพูดคุยกับผู้รับบริการแล้วสิ่งสำคัญคือผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมาประชุมกลุ่มเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูช่วยโยนคำถามสะท้อนคิดผู้เรียน ใช้คำถามกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยากมาก ครูเองก็ต้องมาคุยกันเพื่อเรียนรู้ร่วมกันเช่นกัน เป็นการเรียนรู้ต่อยอดจากประสบการณ์ของผู้อื่น”

5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหาร อาจารย์ และ ผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ 100.00) ให้ความเห็นว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรจัดให้สอดคล้องกับงานวิชาการ โดยอาจารย์

ร้อยละ 50.00 ให้มุมมองในส่วนของการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนว่าสามารถจัดเป็นกิจกรรมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด ทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้ดีเนื่องจากไม่มี สถานการณ์อื่น ๆ มาเป็นกรอบเหมือนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นอาจารย์ที่รับผิดชอบงานนี้จึงสำคัญที่ต้องออกแบบ กิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เสริมทักษะทางฝ่ายวิชาการ นอกจากนั้นต้องมีวิธีการสะท้อนคิดกับผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้วย ดังคำกล่าวของผู้บริหารที่ว่า “การจัดกิจกรรมพัฒนา นักศึกษาคควรจัดให้สอดคล้องกับฝ่ายวิชาการเพื่อช่วยเติมเต็ม learning outcomes ซึ่งตามจริงแล้วกิจกรรมพัฒนานักศึกษา มีโอกาสจัดกิจกรรมในสถานการณ์จริงมากกว่างานการเรียน การสอน ดังนั้นผู้รับผิดชอบงานนี้จึงสำคัญต้องประสานกับฝ่าย วิชาการ มีกิจกรรมที่สะท้อนคิดการเข้าใจคน มีการสอนที่ สอดคล้องกับงานวิชาการ” เช่นเดียวกับอาจารย์ผู้สอนที่ให้ความ เห็นว่า “การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถาบันต้อง กำหนดการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์เป็นเป้าประสงค์ หลักให้ชัดเจน การออกแบบกิจกรรมจึงจะสอดคล้องทั้งฝ่าย วิชาการและงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ต้องมีการสื่อสารให้ เข้าใจตรงกันทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และผู้เรียนตั้งแต่เริ่มต้น ทำงานทุกฝ่าย” สำหรับผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นว่า “การจัด กิจกรรมพัฒนานักศึกษาคควรจัดเป็นหลักสูตรทางกิจกรรม นักศึกษาที่เสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยตรง อาจไม่มีคะแนนแต่ควรเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาทุกคน ต้องผ่าน เพื่อช่วยเสริมทักษะเพิ่มจากงานการเรียนการสอน”

6. สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ 100.00) ให้ความเห็นว่าสิ่ง สนับสนุนการเรียนการสอนเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง โดย อาจารย์ร้อยละ 100.00 ให้ความเห็นว่าแหล่งเรียนรู้หรือชุมชน เป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนในสภาพจริงให้ผู้เรียนเกิด ทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยผู้สอนต้องเลือก แหล่งเรียนรู้หรือชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ขณะ เดียวกันนโยบายของผู้บริหารเป็นกุญแจที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ประกาศเป็นนโยบายลงสู่ปฏิบัติ ว่าผู้สอนทุกคนต้องมีแนวคิดที่สอดคล้องไปในทางเดียวกัน ดังนั้นผู้สอนต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนและ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็น มนุษย์ทำนองเดียวกัน ตำรา คลิปวิดีโอที่สนับสนุนการเรียน

การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ห้องเรียนสภาพจริงที่ผู้เรียนเข้าไปเรียนแล้วรู้สึกปลอดภัย สะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนคิดได้ตามจริง ดังคำกล่าวของผู้บริหารที่ว่า “นโยบายของผู้บริหารที่เน้นให้สถาบันมี การดูแลด้วยหัวใจ ความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่จะสนับสนุนให้มีการจัดการ เรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการเสริมสร้าง การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพราะเป็นเรื่องที่ยาก ใช้เวลาในการเรียนรู้” เช่นเดียวกับอาจารย์ผู้สอนที่ให้ความ เห็นว่า “นโยบายผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญ ต้องมีนโยบายลงมา ผู้ปฏิบัติจึงขานรับเนื่องจากการเรียนแบบนี้ต้องใช้เวลา มีค่า ใช้จ่ายตามมาด้วยเช่น ค่ารถ ค่าเดินทาง นอกจากนั้นหากมี หนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับ Humanized care สนับสนุน จะดี นอกจากนั้นต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันจึงควรมีการ สนับสนุนให้มีเวทีที่ครูและผู้เรียนมาแชร์ความรู้ประสบการณ์ ร่วมกัน” และผู้ใช้บัณฑิตที่ให้อาจารย์เห็นว่า “เกี่ยวกับสิ่งสนับสนุน ที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญคือกลุ่มผู้เรียนที่เรียนในกลุ่มย่อย จัดขนาด 8 คนจะพอดี ถ้ากลุ่มใหญ่กว่านี้ผู้สอนจะตามความ คิดผู้เรียนไม่ทันทุกคน”

7. การวัดและประเมินผล ผู้บริหาร อาจารย์ และ ผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ 100.00) ให้ความเห็นว่า การวัด และประเมินผลเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งสำหรับการจัดการ เรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็น มนุษย์ ต้องวัดประเมินผลในสภาพจริง (authentic evaluation) โดยผู้สอนต้องประเมินผู้เรียนให้ได้ว่าผู้เรียน มองข้อมูลอย่างไร มองให้เห็นถึงรอบความคิดของผู้เรียนผ่าน งานหรือคำถามของผู้เรียน อ่านผู้เรียนให้ออกว่าติดปัญหา เรื่องอะไรเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ผู้เรียนขาด ดังคำกล่าวของผู้บริหาร ที่ว่า “ศึกษาในสภาพจริงแล้วควรวัดประเมินผลในสภาพจริง ด้วยเช่นกัน โดยสังเกตจากการเข้ากลุ่ม ติดตามพัฒนาการ ผู้เรียนเป็นรายบุคคล อ่านความคิดว่าผู้เรียนเข้าใจผู้อื่น” เช่น เดียวกับอาจารย์ผู้สอนที่ให้ความเห็นว่า “ต้องมองผู้เรียนให้ออก และรับสะท้อน ณ ขณะสถานการณ์นั้นเลยจะดีกว่ารอให้มา เรียนในห้องเรียนเพราะทำให้ขาดบรรยากาศสภาพตามจริงให้เห็น เช่นเดินในชุมชนอยู่ด้วยกัน ถามผู้เรียนว่าเห็นอะไรบ้าง ทำไม่ จึงเป็นเช่นนั้น มีการถาม case เพิ่มให้ผู้เรียนเห็นความจริงที่ ต่างจากที่ผู้เรียนได้ข้อมูลมา บางครั้งผู้เรียนจะถามผู้สอนว่า เขาเป็นอย่างไร ซึ่งสถานการณ์แบบนี้ครูต้องอ่านผู้เรียนให้

ออกกว่าที่ถามแบบนี้ผู้เรียนคิดอย่างไร และถามสะท้อนโดยให้ผู้เรียนอธิบายสิ่งที่เขาเห็นเขาคิด” และผู้ใช้บัณฑิตที่ให้ข้อเสนอว่า “ครูต้องเก่งประเมินผล ประเมินทั้ง case และผู้เรียนให้ ออกว่าเขาคิดอะไร ครูต้องเก่งการใช้คำถามกระตุ้น เก่งสาระ และเก่งการสังเกต”

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแล ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเป็นผู้ที่มีผลงานวิชาการด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกโดยเป็นผู้บริหารระดับสูงหรือกลางของวิทยาลัยจำนวน 5 คน อาจารย์จำนวน 10 คน และผู้ใช้บัณฑิตจำนวน 10 คน ส่วนผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความสอดคล้องและถูกต้องของข้อมูลเป็นผู้ที่มีผลงานวิชาการด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเช่นกันโดยทำงานอยู่ที่วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยเป็นผู้บริหารระดับสูงหรือกลางของวิทยาลัยจำนวน 5 คน อาจารย์จำนวน 5 คน และผู้ใช้บัณฑิตจำนวน 5 คนจาก 5 วิทยาลัยตัวแทนภาค

กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าปัจจัยด้านต่าง ๆ ในการบริหารจัดการหลักสูตรฯ ที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตอภิปรายผล ดังนี้

1. หลักสูตร ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน ให้ความเห็นว่า ควรกำหนดเรื่องของการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ให้ชัดเจนเพื่อเป็นเข็มมุ่ง โดยที่ผ่านมาการบริหารจัดการหลักสูตรมุ่งเน้นไปที่การทำงานตามวิชาชีพเป็นหลักเพียงอย่างเดียวจึงเป็นการทำงานเพื่อตอบ Professional meaningเท่านั้นยังไม่ตอบ Client meaning ที่ชัดเจน ขณะเดียวกันต้องมีหลักการนำหลักสูตรไปใช้ มีการวางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจหลักสูตรให้เข้าใจตรงกัน มีการกำกับติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรเป็นระยะ ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรเป็นแนวทางการดำเนินงาน ทั้งการจัดการเรียนการสอนของฝ่ายวิชาการและการจัด

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาของทัศนีย์ทิพย์สูงเนิน⁹ ที่กล่าวว่านอกจากการระบุหลักสูตรที่มุ่งหมายพัฒนาบัณฑิตพยาบาลให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ทางการพยาบาลอย่างเ็นองค์รวมด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์บนพื้นฐานความเอื้ออาทรและความปลอดภัยของผู้ป่วย วิทยาลัยต้องมีกระบวนการที่ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายโดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้ได้แก่การเตรียมความพร้อมผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การแปลงหลักสูตรสู่การสอน การทำแผนการสอนและการส่งเสริมสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนรู้

2. ผู้สอน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิต ให้ความเห็นว่าผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการผลิตให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หากจัดทำหลักสูตรมาเป็นอย่างดีแต่ผู้สอนละเลย หรือไม่มีทักษะการสอน การบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรกำหนดจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งในส่วนของผู้สอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตถือว่าผู้สอนมีส่วนสำคัญมากเนื่องจากผู้เรียนยังไม่มีประสบการณ์การพยาบาล ดังนั้นจึงมีภัยรูปแบบจากครูผู้สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เลียนแบบทำตามแบบ ผู้สอนนำไปทางใดผู้เรียนจะเป็นตามแบบผู้สอน ดังนั้นผู้สอนต้องเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญของความรู้งเชิงวิชาการ วิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว ควรคำนึงถึงความรู้เชิงมิติทางสังคมเพิ่มมากขึ้น มองการแก้ปัญหาที่มีหลายคำตอบเนื่องจากชีวิตคนเป็นพลวัตร ความคิดของคนเป็นที่มาของพฤติกรรมของคน ๆ นั้น หากขาดมุมมองสังคมที่เป็นจริงจะไม่เข้าใจปัญหาของผู้รับบริการที่แท้จริง ผู้สอนต้องมองออกว่าปัจจุบันการให้บริการแก่ผู้รับบริการมีช่องว่างเกิดขึ้น เป็นช่องว่างที่เกิดจากผู้ให้บริการ “ไม่เข้าใจคน” มากกว่าการโทษผู้รับบริการว่าเขาไม่รู้จักดูแลตัวเอง เมื่อผู้สอนเข้าใจผู้รับบริการจะเข้าใจการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือเมื่ออยู่ในสถานการณ์การสอนในสภาพจริง ผู้สอนต้องเรียนรู้ทั้งกรณีศึกษาที่ให้ผู้เรียนไปเรียนรู้และตัวผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนต้องเรียนรู้ได้เร็ว หยิบสถานการณ์ที่เกิดมาสอนได้อย่างเฉียบคมและใช้คำพูดในการสะท้อนคิดที่โดนใจกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้ต่อได้ดี ดังเช่นการศึกษาของ Bunnakit และ Yana¹³ ที่ศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาจากการจัดการเรียน

การสอนวิชาโภชนาการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พะเยา เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคลพบว่าผู้สอนอ่านความคิดของนักศึกษาได้นักศึกษายังมองพฤติกรรมคนแบบแยกส่วน เรียนรู้โดยใช้ความคิดของตนเองสรุป อธิบายพฤติกรรมกรณีศึกษา มุ่งหาคำตอบตามโจทย์ที่ครูมอบหมายเท่านั้น ขณะเดียวกันด้านครูผู้สอนยังพบปัญหาเรื่องการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ดีพอ ทำให้ผู้เรียนยังคงมุ่งหาคำตอบตามโจทย์ที่ครูมอบหมายเท่านั้นไม่เกิดความอยากรู้ที่เป็นความรู้สึกภายในตัวของนักศึกษาเอง ครูยังขาดเป้าหมายที่ชัดเจนในการใช้คำถามครูจึงต้องพัฒนาวิธีการพูดสะท้อนคิดเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับสถาบันพระบรมราชชนก¹¹ กล่าวในแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้บัณฑิตของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีอัตลักษณ์ การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ว่าแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้บัณฑิตของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีอัตลักษณ์ การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ว่าการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนเป็นกุญแจสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาเนื่องจากอาจารย์ผู้สอนต้องมีความเข้าใจปรัชญาการสาธารณสุขแนวใหม่ และแนวคิดของกระบวนการการเรียนการสอนให้เข้าใจมนุษย์ และจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้จากความจริงของชีวิต และสะท้อนคิดให้ผู้เรียนเห็นความคิดของตนเองที่เป็นกรอบ เพื่อปรับมุมมองและลดอคติของผู้เรียน ซึ่งการลดอคติจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการคิดวิจารณ์ญาณ รู้จักตั้งคำถาม ตัดสินใจด้วยตนเอง เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ และเกิดความสุขในการเรียนรู้

3. ผู้เรียน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิต ให้ความเห็นว่ วิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกไม่สามารถเลือกผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนมาจากการรับตรงของสถาบันพระบรมราชชนก แต่ผู้สอนของวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกต้องสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นไปตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยและสถาบันพระบรมราชชนก แต่หากสามารถกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนได้ ผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ นอกจากมีคุณสมบัติครบตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนดแล้วควรจะเป็น

ผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟังอย่างใคร่ครวญ มีประสบการณ์การฝึกการคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เมื่อเข้ามาเรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จะเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ลดอคติตนเอง รับฟังความคิดผู้อื่นไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทนผู้อื่นได้ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้บัณฑิตของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีอัตลักษณ์ การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของสถาบันพระบรมราชชนก¹¹ ที่ระบุว่าควรมีการจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้จากความจริงของชีวิต และสะท้อนคิดให้ผู้เรียนเห็นความคิดของตนเองที่เป็นกรอบ เพื่อปรับมุมมองและลดอคติของผู้เรียน ซึ่งการลดอคติจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการคิดวิจารณ์ญาณ รู้จักตั้งคำถาม ตัดสินใจด้วยตนเอง เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ และเกิดความสุขในการเรียนรู้ เช่นเดียวกับการศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมกรดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก¹⁰ ที่กล่าวว่า การเรียนเป็นกระบวนการที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้สึก ความคิดเห็น และการกระทำของตนเองจริง ๆ

4. วิธีการเรียนการสอน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นว่วิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกมีการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมี Professional meaning ที่ดีแล้วแต่ยังขาดมุมมองที่ชัดเจนของ Client meaning โดยอาจารย์ให้มุมมองในส่วนของการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมี Client meaning ว่าควรออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความคิดเห็นและสะท้อนมุมมองของตนเอง เพื่อต่อไปจะเข้าใจผู้อื่น ฝึกการไม่นำความคิดของตัวเองตัดสินผู้อื่น ซึ่งการเรียนการสอนที่ส่งผลดังกล่าวข้างต้น อาจารย์ให้ความเห็นว่ต้องเป็นการเรียนการสอนในสภาพจริง จัดให้ผู้เรียนได้ลงชุมชนไปเห็นสภาพจริงของชีวิตจริง โดยเฉพาะชีวิตของคนที่มีความทุกข์เพื่อให้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาของคนอื่นจะส่งผลให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้เดิมของตนกับความจริงต่างกันซึ่งจะเป็นการกระตุ้นความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียนต่อไป สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ให้ความเห็นว่คือวิธีการ

เรียนการสอน ต้องมีวิธีการสอนแบบสะท้อนคิด (reflection) ให้ผู้เรียนมองเห็นตนเอง มองเห็นความคิดของตัวเอง สอดคล้องกับแนวคิดสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก¹⁰ คือการจัดเรียนการสอนตามหลักสูตรกำหนด ซึ่งเดิมเป็นการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาสาระและสมรรถนะเชิงวิชาชีพเป็นสำคัญ เปลี่ยนมาเป็นเน้นความเข้าใจมนุษย์ ชุมชน สังคมและความเป็นจริงผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการและทางวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะทางวิชาชีพ ตลอดจนเข้าใจชีวิตจริงเพื่อเป็นฐานในการให้บริการทางสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสามารถประยุกต์ความรู้ถ่ายทอดเพื่อพัฒนาศักยภาพการดูแลตนเองของประชาชนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ให้เข้าใจทั้ง 2 มิติ ไปอย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตร คือ ทั้งมิติทางด้านความรู้หลักการทางวิชาชีพ และมิติทางด้านสังคมการเรียนรู้ในมิติด้านสังคมจำเป็นต้องเรียนรู้กับของจริงคือมนุษย์ การดำรงชีวิตของมนุษย์และบริบทที่อยู่รอบ ๆ เรียกกระบวนการเรียนนี้ว่าเป็นการเรียนรู้ในสภาพจริง (authentic learning) ที่สำคัญคือ เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเข้าใจคุณค่าความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีพฤติกรรมความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ภายใต้สภาวะแวดล้อมและบริบทของตนเอง สาระและกระบวนการเรียนเหล่านี้มีผลต่อการสร้างทัศนคติและพัฒนาความคิดของผู้เรียนตลอดจนการกระตุ้นการเรียนรู้จากภายในตัวผู้เรียน

5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนี้ ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรจัดให้สอดคล้องกับงานวิชาการ อาจารย์ร้อยละ 50.00 ให้มุมมองในส่วนของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่าสามารถจัดเป็นกิจกรรมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ได้ดีเนื่องจากไม่มีสถานการณ์อื่น ๆ มาเป็นกรอบเหมือนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นอาจารย์ที่รับผิดชอบงานนี้จึงสำคัญที่ต้องออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เสริมทักษะทางฝ่ายวิชาการ นอกจากนั้นต้องมีวิธีการสะท้อนคิดกับผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพด้วย และหากเป็นไปได้ควรจัดเป็นหลักสูตรเสริมที่ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านเกณฑ์ เช่นเดียวกับค่ากล่าวของ ศักดิ์มงคล เชื้อทองและทัศนีย์ เกริกกุลธร¹² ที่ศึกษาแนวทาง

การพัฒนา การมีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ว่าควรบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนนั้นควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจ เหมาะสมกับความสามารถและสมรรถนะของนักศึกษาแต่ละชั้นปี

6. สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิต ให้ความเห็นว่าสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง โดยอาจารย์ร้อยละ 100.00 ให้ความเห็นว่าแหล่งเรียนรู้หรือชุมชนเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนในสภาพจริงให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยผู้สอนต้องเลือกแหล่งเรียนรู้หรือชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ขณะเดียวกันนโยบายของผู้บริหารเป็นกุญแจที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ประกาศเป็นนโยบายลงสู่ผู้ปฏิบัติว่าผู้สอนทุกคนต้องมีความคิดที่สอดคล้องพุดไปในทางเดียวกัน ดังนั้นผู้สอนต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ทำนองเดียวกัน ตำรา คลิปวิดีโอที่สนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ห้องเรียนสภาพจริงที่ผู้เรียนเข้าไปเรียนแล้วรู้สึกปลอดภัย สะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนคิดได้ตามจริง สอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมดูแลอย่างเอื้ออาทรจากปัจจัยด้านการบริหารหลักสูตรของ Thipsungnoen¹⁰ ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้นอกจากการเตรียมความพร้อมผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร แล้วยังต้องแปลงหลักสูตรสู่การเรียนการสอน ศึกษาเอกสารหลักสูตร พัฒนาวัสดุหลักสูตรที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอน เช่น เอกสาร แบบเรียน สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือวัดประเมินผล แหล่งวิทยาการในห้องชั้นเรียน ห้องปฏิบัติการ สถานฝึกปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

7. การวัดและประเมินผล ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นว่าการวัดและประเมินผลเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ต้องวัดประเมินผลในสภาพจริง (authentic evaluation) โดยผู้สอนต้องประเมินผู้เรียนให้ได้ว่าผู้เรียนมองข้อมูลอย่างไร มองให้เห็นถึงกรอบ

ความคิดของผู้เรียนผ่านงานหรือคำถามของผู้เรียน อ่านผู้เรียนให้ถือว่าติดปัญหาเรื่องอะไรเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ผู้เรียนขาดสอดคล้องกับแนวคิดสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีหัวใจความเป็นมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก¹¹ คือการประเมินผู้เรียนต้องประเมินผลในสถานการณ์จริงโดยกระบวนการสรุปวิเคราะห์และชี้ประเด็นของอาจารย์ผู้สอนในสถานการณ์จริง บทบาทของอาจารย์ผู้สอนต้องเป็นผู้สรุป วิเคราะห์ ชี้ประเด็นสะท้อนผู้เรียนให้เห็นและเข้าใจความจริงที่ศึกษา (สาระที่เป็นแก่น) ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ปรับทัศนคติ) รวมทั้งพัฒนาความคิด วิจรรณญาณ (ทักษะทางปัญญา) ดังนั้นการประเมินทัศนคติหรืออ่านความคิดของผู้เรียนประเมินความสามารถในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและการแปลผล ประเมินฐานความรู้ในสภาพจริงของพฤติกรรมบุคคลและการชี้ประเด็นเพื่อสะท้อนคิด ปรับทัศนคติ หรือถ่ายทอดมุมมองของกรณีศึกษา ตลอดจนการประเมินการสรุปความคิดรวบยอดเป็นสิ่งสำคัญเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้เพิ่มขึ้นเกิดความสงสัย อยากหาคำตอบในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน และใช้ตนเองเป็นผู้ค้นหาคำตอบที่เกิดการเรียนรู้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

วิทยาลัยที่ต้องการผลิตบัณฑิตที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สามารถนำผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกไปใช้เป็นแนวทางดังนี้

1. พัฒนาผู้สอนให้เข้าใจวิธีการสอนเพื่อเข้าใจการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์
2. หลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ พัฒนาหลักสูตรโดยกำหนดให้มีความรู้ทั้งในส่วนของ Professional meaning และ Client meaning และมีกระบวนการที่ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายโดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้ได้แก่การเตรียมความพร้อมผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การแปลงหลักสูตรสู่การสอน การทำ

แผนการสอนและการส่งเสริมสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนรู้อ

3. พัฒนาวิธีการจัดเรียนการสอนตามหลักสูตรกำหนด เน้นความเข้าใจมนุษย์ ชุมชน สังคมและความเป็นจริงผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการและทางวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะทางวิชาชีพตลอดจนเข้าใจชีวิตจริงเพื่อเป็นฐานในการให้บริการทางสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน
4. ต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง เชื่อว่าตัวเองสามารถเรียนรู้ได้ มีมุมมองที่หลากหลายไม่ติดกรอบ อย่ามองว่าทุกคำถามมีเพียงคำตอบเดียว
5. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เสริมการพัฒนาผู้เรียนต่อยอดร่วมกับฝ่ายวิชาการโดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจ เหมาะสมกับความสามารถ และสมรรถนะของนักศึกษาแต่ละชั้นปี
6. แหล่งเรียนรู้หรือชุมชนเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนในสภาพจริงให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยผู้สอนต้องเลือกแหล่งเรียนรู้หรือชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน
7. มีการวัดประเมินผลในสภาพจริง (authentic evaluation)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาวิจัยในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อได้รูปแบบของการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นำไปใช้ต่อไป
2. ควรศึกษาวิจัยการวัดประเมินผลในสภาพจริง (Authentic Evaluation) ให้เป็นรูปธรรม เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

References

1. Praboromarajchanok Institute. Bachelor of nursing science programme (2018). Nonthaburi: Praboromarajchanok Institute; 2018:11.(in Thai)
2. Jomsri P. Perception of nursing principle in Thailand. Journal of Thai Journal of Nursing Council 2010;25(1):27-37. (in Thai).
3. Sungjang C. Let's return the heart to the health system. Mohanamai Journal 2009;4(1):22-3. (in Thai).
4. Wongkongkathep S. Evaluation of learners and integrated teaching.[Research report]. Nonthaburi: Praboromarajchanok Institute, 2007:50-1. (in Thai).
5. Charoensuk S, Autthohi P, Pethkong J, Chulert P, Kaewmeungphang R, Kullapanit M, et al. Take lessons from skills development, learning process to change the paradigm to create innovation of health and public health development with the role of coach in reflecting with 3 basket techniques.Bangkok:Danex intercorperation Ltd., 2019. (in Thai)
6. Kumthana P, Inthana J, Wongyara N, Hakom N, Jumnean M. Perception of humanize health care behavior of students, teachers, users graduates and clients Rachaburi.[Research report]. Rachaburi: Boromarajonani Nursing College, Rachaburi, 2010 (in Thai)
7. Krekchaiwan D, Klungrith S. A study of the effect of integrated instructional management in health promotion and illness prevention subject. In:Knowledge Management The First Series, Methnawin S, Siriweethsoonthorn A ,editors. Praboromarajchanok Institute academic conference 2010 Life is Education, Education is Life ;2010 Aug 25-26; Monthein Riverside Hotel. Nonthaburi: Thahanphansook Printer; 2010.p.89-102. (in Thai)
8. Wongyai W. Graduate curriculum administration[Internet]. 2017[cited 2019 Jan 14]. Available from: <https://nawaporn.files.wordpress.com/2009/01>. (in Thai)
9. Wongkongkhathep S. Think and do, do and think 2. Nonthaburi: Department of Thai Traditional and Alternative Medicine; 2016; 23-33.(in Thai)
10. Thipsungnoen T. A causal model of caring behavior of nursing students in boromarajonani college of nursing of praboromarajchanok institute for health workforce development [doctoral's thesis].Nonthaburi: Sukhothaimathiraj University;2019:279. (in Thai)
11. Praboromarajchanok Institute. A guide to proceeding to achieve praboromarajchanok graduate identity. Nonthaburi: Praboromarajchanok Institute; 2011;11-15. (in Thai)
12. Chueatong S, Krirkgulthorn T. The development of service mind and humanized care for nursing student. Journal of Nursing and Education 2018;11(4):1-13. (in Thai)
13. Bunnakit H, Yana A. The Learning outcomes of students from the integrated nutrition subject. In: Knowledge Management The First Series, Methnawin S, Siriweethsoonthorn A,editors.

- Praboromarajchanok Institute academic conference 2010 Life is Education, Education is Life; 2010 Aug 25-26; Monthein Riverside Hotel. Nonthaburi: Thahanphansook Printer; 2010. 8-15.(in Thai)
14. Karen L. Mc Camant. Humanistic nursing, interpersonal relations theory, and the Empathy-Altruism Hypothesis. *Nursing Science Quarterly* 2006;19(4):334-8.
 15. Judy E, Duchscher B. Bending a habit: critical social theory as a framework for humanistic nursing education. *Nurse Education Today* 2000;20:453-62.